

Stockholms
stad

Boendeplan SoL och LSS 2025-2035

Bilaga 1

Sammanfattning

Denna bilaga 1 till Boendeplan SoL och LSS 2025–2035 syftar till att ge en bakgrund till den kommunövergripande boendeplanen och en sammanfattning över de boendeformer som boendeplanen berör. Men också hur förmedlingsprocessen av lediga lägenheter går till i Stockholms stad och statistik över antal förmedlade lägenheter.

Olika målgrupper har olika fysiska behov av boendet. För att skapa rimliga planeringsförutsättningar har staden delat in bostäder med särskild service LSS och SoL samt stödboende i olika kategorier. Dessa finns närmare beskrivna i denna bilaga

Socialförvaltningen fick i budget 2023 uppdraget att ansvara för beställningar av bostäder med särskild service och stödboenden för socialpsykiatrins målgrupp. Hur socialförvaltningen arbetar nybyggnation av bostäder med särskild service och ombyggnation av befintliga lokaler finns beskrivet i bilagan inklusive en avslutande del om nyetablering och anslutning till valfrihetssystemet för privata leverantörer.

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	5
Kommunfullmäktiges uppdrag 2025	5
<i>Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla</i>	<i>5</i>
Agenda 2030	6
Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2029.....	6
Målgrupper för boendeplanen	8
Definitioner – bostad med särskild service	9
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS	9
<i>Gruppbostad</i>	<i>9</i>
<i>Servicebostad</i>	<i>10</i>
<i>Bostad med särskild service för barn och unga.....</i>	<i>10</i>
Socialtjänstlagen, SoL	11
<i>Gruppbostad</i>	<i>11</i>
<i>Servicebostad</i>	<i>11</i>
<i>Hem för vård eller boende (HVB)</i>	<i>11</i>
<i>Stödboende</i>	<i>12</i>
<i>Profilboende</i>	<i>12</i>
Förmedling av bostäder med särskild service	13
Förmedlingsprocessen	13
Intresselista	14
Förmedling av grupp- och servicebostäder inom funktionsnedsättning LSS år 2024	14
<i>LSS förmedlingsstatistik 2024-01-01 tom 2024-12-31 för gruppbostad och servicebostad</i>	<i>14</i>
Förmedling av gruppbostäder SoL inom socialpsykiatri år 2024.....	15
<i>Förmedlingsstatistik 2024-01-01 tom 2024-12-31 bostad med särskild service enligt SoL, socialpsykiatri.....</i>	<i>15</i>
Ej verkställda beslut.....	15
Boendekategorier	17
Beställaransvar för bostäder med särskild service och stödboende	20
Stadens funktionsprogram.....	20

Ombyggnationer	20
Förfrågningar om behov i nya bostadsprojekt	21
<i>Friliggande gruppboheter</i>	21
Nyetablering och anslutning till valfrihetssystemet	22
Avtalsform	22
Privata etableringar	22
<i>Branschråd</i>	23
Kompensation för lokalkostnader	24
Nettohyreskostnad	24

Bakgrund

Kommunfullmäktiges uppdrag 2025

Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Socialnämnden

Socialnämnden har beställaransvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (SoL)

Arbetet för att möta underskottet av bostäder med särskild service enligt LSS och SoL ska intensifieras. Fler LSS-bostäder och gruppboendestäder behöver skapas, både i befintliga fastigheter och i nyproduktion. Socialnämnden ska säkerställa att beställaransvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden LSS och SoL fullföljs.

I stadens årliga boendeplan för bostäder för personer med funktionsnedsättning ska det framkomma hur många LSS-bostäder som finns i egen regi i stadsdelsnämnderna. Målsättningen är att stärka kvaliteten och säkra att invånarna kan välja egen regi om de önskar. Vidare ska socialnämnden säkerställa att mark reserveras i samband med stadsutveckling samt i ökad omfattning beställa olika typer av boendelösningar för personer inom grupp- och servicebostäder/stödboenden LSS och SoL, i synnerhet boendetyper där det idag råder underskott, exempelvis för yngre med demenssjukdom.

Socialnämnden ska även i samband med bostadsexploateringsprojekt utreda om projekten kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för dessa boendeformer.

Stadsdelsnämnderna

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Utbyggnadstakten av bostäder för personer inom funktionshinderomsorg och socialpsykiatri ska fortsätta att öka. För att klara att möta behovet av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL ska stadsdelsnämnderna per region årligen ta fram ett gemensamt förslag till boendeplan för att klara behovet av omsorgsbostäder. Planen utgör underlag till socialnämndens stadsövergripande boendeplanering för grupp- och

servicebostäder. Stadsdelsnämnderna behöver tillgodose fler självständiga boenden för personer som bor på servicebostad som bedöms klara att komma vidare i boendekarriären, detta genom alternativa boendeformer exempelvis tränings- och försökslägenheter.

Agenda 2030

Den 25 september 2015 antog FN:s generalförsamling Agenda 2030 med 17 globala mål som spänner över många samhällsutmaningar. Fram till 2030 har världens länder förbundit sig att tillsammans genomföra en samhällsförändring som leder till att uppnå de globala målen och en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Stockholms stad ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. Genomförandet ska präglas av lärande och utgå från analyser om synergier och hävstångseffekter samt utveckla relevanta arbetssätt som bidrar till en ekonomiskt, miljömässig och socialt hållbar stad.

Boendeplanen SoL och LSS bidrar till uppfyllelse av mål 3 God hälsa och välbefinnande, mål 5 Jämställdhet, mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 11 Hållbara städer och samhällen.

Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2029

Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Agenda 2030, Europakonventionen, svensk lagstiftning, den nationella funktionshinderspolitiken och funktionshinderspolitiska mål. Den etiska grunden för programmet är principen att alla människor är lika i värdighet och rättigheter. Programmet är rättighetsbaserat och har som övergripande mål att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska få sina mänskliga rättigheter förverkligade. Alla ska ha lika rätt till stadens skydd, stöd och service samt ges möjlighet att delta i alla delar av samhällslivet.

Programmet omfattar olika fokusområden som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta med genom att tillämpa funktionshindersperspektivet. Samtliga fokusområden tar sikte på kommunfullmäktiges mål¹ och vad som krävs för att förverkliga dem.

Fokusområde 4. Rätten till ett fungerande boende

Personer med funktionsnedsättning har rätt till en fungerande bostad. Bostaden och den byggda miljön har stor betydelse för människors hälsa, trygghet och sociala sammanhållning. Bostaden är grundläggande för jämlika villkor.

4.1 Planera och bygga rätt från början

Enligt bostadsförsörjningslagen² ska kommunen planera så att förutsättningar finns för alla invånare att kunna leva i bra bostäder. Stockholms stad har ett stort inflytande över bostadsförsörjningen genom ett stort markinnehav, ansvar för den fysiska planeringen samt genom de tre allmännyttiga bostadsbolagen, bostadsförmedlingen, ett bolag för omsorgsbostäder samt en stiftelse som arbetar med boendefrågor för utsatta grupper.³ Nyproduktion ska uppfylla gällande lagstiftning för att minska behovet av särlösningar och kostnadskrävande åtgärder i efterhand. I de fall staden, i riktlinjer eller andra styrdokument, ställer högre krav på tillgänglighet än vad lagstiftningen anger, ska stadens egna byggregler tillämpas. För att säkerställa att funktionshindersperspektiv beaktas behöver personer med funktionsnedsättning och med kompetens i funktionshindersfrågor involveras redan tidigt i planeringsprocessen.

4.3 Särskilda boendeformer

De flesta personer med funktionsnedsättning bor i ordinärt boende. För personer, där stödinsatser i hemmet inte är tillräckliga och med ett omfattande stödbehov, finns särskilda boendeformer. Vuxna och barn med funktionsnedsättning som har rätt till bostad med särskild service ska erbjudas en sådan bostad i Stockholms stad eller i länet.

¹ Stockholm är en stad som är tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga, där personer med funktionsnedsättning inkluderas och är fullt delaktiga i samhället på jämlika villkor som personer utan funktionsnedsättning, utan diskriminering.

² Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

³ Riktlinjer för bostadsförsörjning 2021–2024 Dnr KS 2020/791

Staden ska enligt socialtjänstlagen verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt i goda bostäder.⁴ För att möta behoven ska fler bostäder med god tillgänglighet byggas.

Stadens boendeplaner, Boendeplanen SoL och LSS⁵ och Äldreboendeplanen⁶ syftar till att säkerställa att planering och utbyggnad av särskilda boendeformer för personer med funktionsnedsättning och för äldre sker. Ett centralt beställaransvar skapar förutsättningar för samordning och likvärdig byggprocess för bostad med särskild service i hela staden.⁷

Målgrupper för boendeplanen

Personer som tillhör någon av de tre personkretsarna enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)⁸ i behov av bostad med särskild service.

De som ingår i LSS personkretsar är personer med:

- utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd (personkrets 1, LSS)
- betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom (personkrets 2 LSS), eller med
- andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service (personkrets 3, LSS).

De personer i målgruppen som inte tillhör någon av LSS personkretsar kan vid en behovsbedömning bedömas ha behov av bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen (SoL)⁹ eller stödboende enligt SoL.

⁴ Socialtjänstlagen, 5 kapitlet §5

⁵ Boendeplanen SoL och LSS samt Stödboende 2024–2034 Dnr SOF 2024/126

⁶ Äldreboendeplan 2024 Med utblick mot 2040

⁷ Tjut Utbyggnad av bostäder med särskild service LSS Dnr 3.1.1-432-2022

⁸ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

⁹ Socialtjänstlagen, SoL (2001:453)

De befintliga bostäder med särskild service enligt SoL som finns i stadens valfrihetssystem riktar sig alla till personer med psykisk funktionsnedsättning.

En person har enligt nationell psykiatrisamordning¹⁰ en psykisk funktionsnedsättning om ”han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna för målgruppen ska vara en konsekvens av psykisk störning”. Målgruppen för socialpsykiatri inom Stockholms stad består av kvinnor och män som är i åldern 20 till 64 år och har en psykisk funktionsnedsättning. När en brukare fyller 65 år övergår ansvaret för utredning och beviljande av insatser till äldreomsorgen. Eftersom kvarboendepincipen gäller finns det personer som bor kvar på bostad med särskild service inom socialpsykiatri som är äldre än 65 år och därmed tillhör äldreomsorg.

Definitioner – bostad med särskild service

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

I propositionen till Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, beskrivs att huvudformerna för bostad med särskild service är servicebostad och gruppboende.

Stockholm stad tillämpar lagen om valfrihetssystem (LOV) för bostad med särskild service för grupp- och servicebostad LSS, bostad med särskild service SoL och stödbostad.

Gruppboende

Boende i gruppboende är till för vuxna personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. I gruppboendet ska det finnas en tillräcklig fast kollektiv bemanning som i huvudsak ska täcka den enskildes hela stödbehov. Antalet boende i en gruppboende bör vara litet. Enligt Socialstyrelsen¹¹ bör det i regel endast vara tre till fem personer som bor i gruppboendet. Ytterligare någon boende bör kunna accepteras, men endast under förutsättning att samtliga personer som

¹⁰ Rapport 2006:5 från Nationell psykiatrisamordning

¹¹ Bostad med särskild service för vuxna, Socialstyrelsen

bor i gruppbostaden tillförsäkras goda levnadsvillkor. De enskilda lägenheterna ska vara fullvärdiga och finnas i direkt anslutning till gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet.

Servicebostad

En servicebostad består av fullvärdiga lägenheter som är geografiskt samlade och som har tillgång till gemensamhetsutrymmen. Dygnet-runt-stöd med en fast personalgrupp finns och den enskilde ska erbjudas stöd i den egna lägenheten utifrån sitt behov. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och samlade i samma hus eller i kringliggande hus. Servicebostad är en insats som kan vara lämplig för den som inte klarar av att bo i ordinärt boende men som inte har ett så omfattande behov av stöd och service att ett boende i gruppbostad är nödvändigt. I en servicebostad kan det bo fler personer än i en gruppbostad. Antalet boende bör dock vara så begränsat att serviceboendet integreras i bostadsområdet för att undvika en institutionell boendemiljö.

Bostad med särskild service för barn och unga

Bostad med särskild service för barn och ungdom är en insats som riktar sig till de barn som har ett speciellt behov av stöd. Det är i första hand ett stort omvårdnadsbehov som gör att denna insats kan bli aktuell. Boende utanför det egna hemmet beslutas av stadsdelsnämnden med stöd av LSS. Anledningen till att barnet eller den unga beviljas insatsen kan också vara att han eller hon behöver gå i skola på annan ort och därför inte kan bo hos sina föräldrar.

För att undvika en institutionsliknande miljö bör bostaden inrymmas i ett bostadshus i ett område avsett för bostäder och inte samlokaliseras med någon verksamhet enligt LSS eller socialtjänstlagen, till exempel korttidshem, bostad med särskild service för vuxna, daglig verksamhet eller särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre¹². En bostad med särskild service enligt 9 § 8 LSS bör utformas och utrustas så hemlikt som möjligt. Barnen har ofta egna rum men delar kanske vardagsrum och kök.¹³

¹² SOFS 2012:6

¹³ Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning. Socialstyrelsens handbok för handläggning och utförande av LSS-insatser

Socialtjänstlagen, SoL

Bostad med särskild service enligt Socialtjänstlag (2001:453), SoL, är en permanent boendeform och utgörs vanligen av gruppboestad eller serviceboestad. Personer med funktionsnedsättning som inte omfattas av LSS men som på grund av sin funktionsnedsättning är i behov av bostad med särskild service kan bli beviljade insatsen enligt SoL.

Gruppboestad

Gruppboestad enligt SoL är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och stödbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Gruppboestaden består av ett mindre antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen i direkt anslutning till varandra, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet.

Serviceboestad

Serviceboestad utgörs av fullvärdiga lägenheter med god tillgänglighet där stöd och service kan ges dygnet runt och som är geografiskt samlade. Personligt stöd ska ges i den omfattning den enskilde behöver. Stödet ska utgå från en fast personalgrupp. De som bor i en serviceboestad bör ha tillgång till samvaro i en gemensamhetslokal eller träffpunkt. Lägenheterna är ofta anpassade efter den enskildes behov och samlade i samma hus eller i kringliggande hus.

Samtliga bostäder med särskild service omfattas av hälso- och sjukvårdsansvar upp till sjuksköterskenivå och personal ska finnas att tillgå dygnet runt. Dessa två kriterier skiljer bostad med särskild service från till exempel stödboende, som inte har dessa krav. Det är viktigt att boendet inte har en institutionell prägel.

Inom Lagen om valfrihetsystem, LOV¹⁴ i Stockholms stad finns ännu inga servicebostäder som kan räknas som bostad med särskild service enligt SoL.

Hem för vård eller boende (HVB)

Hem för vård eller boende (HVB) är ett yrkesmässigt drivet hem som tar emot individer för vård eller behandling i förening med ett boende. Hem för vård eller boende är inte en särskild boendeform. I dessa boenden, som inte utgör ett permanent boende, har regionen ansvaret

¹⁴ Lag (2008:962) om valfrihetssystem

för hälso- och sjukvården. Kommunen ansvarar för boendet och att de boende får god vård.

Stockholm stad har tecknat ramavtal med 17 hem för vård eller boende (HVB) inom verksamhetsområdet socialpsykiatri.

Stödboende

Stödboende är en mellanform mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende¹⁵. Stödboende betraktas inte som ett permanent boende. Boendet består av ett antal lägenheter spridda bland de vanliga lägenheterna i sinsemellan närliggande hus, som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. En grupp om cirka 15 boende har tillgång till gemensamhetslokal för samvaro och möte med personal. Personalen är tillgänglig till klockan 19:00 på vardagar och till klockan 14:00 på helger. Regionen ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser. I Stockholm stad tillämpas lagen om valfrihetsystem för stödboende inom verksamhetsområdet socialpsykiatri.

Profilboende

Med profilboende avses boende med särskild service som profilerar sig mot särskilda målgrupper utifrån gemensamma sjukdomsdiagnoser eller funktionsnedsättningar som kräver specialistkompetens. Behov av profilboende kan föreligga i de fall den enskilde har specifika behov som kräver särskild omvårdnad och kompetens.

I bostäder med särskild service SoL och LSS inom valfrihetsystemet (LOV) finns inga profilboenden som det finns inom äldreomsorgen i Stockholm stad. Utifrån särskilt behov av stöd har det ändå skapats grupp och servicebostäder med inriktning. På stadens webbplats start.stockholm presenterar gruppboendena och servicebostäderna det stöd som verksamheten erbjuder.

¹⁵ Riktlinjer för handläggning inom socialpsykiatri, Stockholm stad

Förmedling av bostäder med särskild service

Förmedlingsprocessen

Det är stadsdelsförvaltningarna som utreder och fattar beslut om bostad med särskild service. En person kan ha rätt till bostad med särskild service enligt LSS om personen har omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov och har tillhörighet till någon av personkretsarna 1, 2 och vissa fall även 3. Stadsdelsförvaltningen är ansvarig för att insatsen verkställs.

Enheten bedömning och byggnation är den del inom socialförvaltningen som har uppdraget att förmedla bostad med särskild service till utförare som är upphandlade enligt lagen om valfrihetsystem (LOV). Förmedlingsprocessen för bostäder enligt LSS och SoL grundar sig på behov, hur lång tid den enskilde har stått i kö och vilka önskemål den enskilde har framfört angående geografiskt område för boendet.

I de fall socialförvaltningen inte kan hitta en lämplig utförare som motsvarar personens behov så sker placeringen via stadsdelsförvaltningen själv. Det sker då till privata utförare utanför valfrihetsystemet. I dessa fall behöver ett individuellt avtal tecknas. Inom socialpsykiatriens målgrupp tillgodoses behovet ofta av boende på hem för vård eller boende (HVB) i avvaktan på bostad med särskild service. Hem för vård eller boende (HVB) är inte en permanent boendeform och ska ses som ett mer skyddat boende under en kortare tid.

Bostad med särskild service för personer i personkrets 2 vänder sig till personer med ett betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter en hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom. I Stockholm stad finns ett fåtal verksamheter inom bostad med särskild service som riktar sig till målgruppen. För personer i personkrets 2 är det inte ovanligt att behovet av bostad med personalstöd verkställs på vård- och omsorgsboenden enligt SoL i avvaktan på bostad med särskild service. För personer i behov av vård- och omsorgsboende för personer under 65 år tecknar stadsdelsförvaltningarna i dagsläget individuella avtal med utföraren i egenregi eller med privata leverantörer då ramavtal saknas för insatsen.

Intresselista

Enheten bedömning och byggnation på socialförvaltningen får information om vilka personer som är aktuella för bostad med särskild service genom att stadsdelsförvaltningen registrerar den sökande på en intresselista i stadens sociala system. Intresselistan administreras av enheten för bedömning och byggnation. Det finns två separata intresselistor - en för funktionsnedsättning och en för socialpsykiatri.

Hanteringen av de båda listorna skiljer sig något åt, inom socialpsykiatri är stadsdelsförvaltningarna i regel mer restriktivt med vem som registreras – här ska den sökande vara redo att flytta relativt omgående för att den ska registreras på intresselistan. Inom funktionsnedsättning kan personer registreras på intresselistan om stadsdelsförvaltningen gör bedömningen att behov kommer finnas inom några månader eller år även om det inte är aktuellt vid tidpunkten då intresseanmälan görs. Båda listorna omfattar såväl personer som väntar på att få sitt beslut verkställt, personer som redan idag har ett verkställt beslut men önskar byta utförare/boende samt personer som idag inte har något beslut om bostad med särskild service.

Vid förmedlingssituationen finns i allmänhet endast ett erbjudande att ta ställning till för personen. Lagen om valfrihetssystem ger personen rätt att välja utförare och därmed möjlighet tacka nej till ett erbjudande och invänta ett nytt erbjudande.

Gällande bostad med särskild service enligt LSS står 404 personer på intresselistan för *gruppboende*, vilket är en ökning med 3 personer jämfört med 2023. Till att få *servicebostad enligt LSS* står det 199 personer på intresselistan, vilket är en ökning med 9 personer jämfört med 2023. För verksamhetsområde socialpsykiatri stod det sista december 2024 totalt 81 personer i kö på intresselistan för bostad med särskild service, vilket är en ökning med 23 personer jämfört med 2023. För stödboende står 65 personer i kö på intresselistan vilket är en ökning med 11 personer.

Förmedling av grupp- och servicebostäder inom funktionsnedsättning LSS år 2024

LSS förmedlingsstatistik 2024-01-01 tom 2024-12-31 för gruppboende och servicebostad

Det har inkommit sammanlagt 139 lägenheter att förmedla totalt inom stadens valfrihetssystem (jämför med år 2023 totalt 89). Av dessa 139 var 67 gruppboende samt 72 var servicebostad. Av dessa 139 var 55

lägenheter nyproducerade lägenheter inom LSS, 67 lägenheter inom servicebostad och 4 lägenheter är en utökning av en befintlig servicebostad.

Förmedling av gruppboendestäder SoL inom socialpsykiatri år 2024

Förmedlingsstatistik 2024-01-01 tom 2024-12-31 bostad med särskild service enligt SoL, socialpsykiatri

Den sista december 2024 stod 81 personer i kö på intresselistan för bostad med särskild service SoL. I slutet av 2023 stod det 58 personer i kön vilket är en ökning med 23 personer.

Det har inkommit och förmedlats 17 lägenheter gällande bostad med särskild service SoL under året varav 5 lägenheter avser byte inom valfrihetssystemet. 12 personer har erbjudits bostad med särskild service från kön jämfört med föregående år då 15 lägenheter förmedlades varav inget avsåg byte inom LOV. Detta innebär en minskning med 3 förmedlade lägenheter från kön jämfört med föregående år.

Det har tillkommit två lägenheter gällande bostad med särskild service, under 2024. En boendeenhet inom egen regi har konverterat om två stödboendelägenheter till bostad med särskild service.

Det har inkommit och förmedlats 67 lägenheter gällande stödboende under året varav 10 lägenheter avser byte av verksamhet inom LOV. 57 personer har erbjudits stödboende från den befintliga kölistan. Detta kan jämföras med föregående år då 56 lägenheter förmedlades varav 3 lägenheter avsåg byte inom LOV.

En privat utförare inom LOV utökade sina platser under 2024 med 4 lägenheter. Under 2024 har fler byten skett från en annan privat utförare då det inte har varit möjligt att erbjuda primärvård från den region som boendeenheten är belägen inom. Begränsningen med möjlighet till primärvård har försvårat möjlighet att fylla lediga platser på boendeenheten varvid samma lägenhet har förmedlats upp till 16 gånger.

Ej verkställda beslut

Insatser som beviljas enligt LSS eller SoL ska verkställas omedelbart. Om det skulle dröja mer än tre månader efter att beslut om insats ska ansvarig förvaltning redovisa för Inspektionen för vård och omsorg, IVO, hur de arbetat med att kunna erbjuda personen insatsen. Kan de inte redovisa att arbetsinsatsen varit tillräcklig kan stadsförvaltningen bli skyldig att betala en avgift till IVO. Den särskilda avgiften

motsvarar den kostnad som kommunen skulle haft under den period som boendet uteblivit plus en straffavgift.

Socialnämnden rapporterar kvartalsvis stadens sammantagna antal ej verkställda gynnande beslut genom ett tjänsteutlåtande till kommunfullmäktige i Stockholm. Den senaste rapporten lämnades i mars år 2025 och avser kvartal fyra år 2024.

Bostad med särskild service LSS för vuxna utgör 35 procent av de ej verkställda besluten enligt LSS. Av de 53 beslut som rör bostad för vuxna har den enskilde i 26 fall tackat nej till erbjuden bostad. Av de inskickade rapporterna från stadsdelsförvaltningarna framgår olika skäl till varför den enskilde väljer att tacka nej till erbjudande om bostad. Det vanligaste angivna skälet är att den enskilde önskar bo i Stockholm stad, eller i en särskild stadsdelsförvaltning men endast har erbjudits plats utanför Stockholm eller i stadsdelsförvaltning där den enskilde inte önskar bo. Bostad med särskild service LSS för barn utgör cirka tre procent av de ej verkställda besluten enligt LSS. Två ej verkställda beslut beror på att det inte gått att hitta ett lämpligt boende. De andra två har rapporterats in som annat skäl.

Bostad med särskild service SoL för vuxna utgör 15 procent av ej verkställda beslut enligt SoL. Av de 21 besluten är det i 17 fall ej verkställt på grund av att det saknas plats. Av de inskickade rapporterna från stadsdelsförvaltningarna framgår att den enskilde i de flesta fall har fått kompenserande insatser i form av boende på hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende i avvaktan på verkställighet. För stödboende SoL har det under 2024 rapporterats beslut under felaktig insatstyp i form av annat bistånd vilket medför att dessa beslut inte hamnar under stödboende SoL i statistiken. Under 2024 har totalt sex beslut som gäller stödboende SoL eller bostad med särskild service SoL rapporterats in under insatstypen annat bistånd, en insatstyp som inte redovisas i nedan tabell.

Typ av insats	Kv 1, 2024	Kv 2, 2024	Kv 3, 2024	Kv 4, 2024
Bostad m särskild service LSS vuxna	75	74	60	53
Bostad m särskild service LSS barn	4	6	7	4
Bostad med särskild service SoL	28	29	21	21
Stödboende SoL	0	0	0	0

Tabell 1. Antal ej verkställda beslut per kvartal under 2024, baserat på inrapporterade ej verkställda beslut till socialförvaltningen från stadsdelsnämnderna. Fördelat på insatserna bostad med särskild service SoL, LSS vuxna och LSS barn samt stödboende SoL.

Sweco har i sin Prognos 2024 Bostad med särskild service samt stödboende inom socialpsykiatri¹⁶ hämtat uppgifter om regionernas ej verkställda beslut från stadens sociala system och avser antalet insatsbeslut som fattats under de senaste två åren och där rutan ”ej verkställt beslut” var förkryssat den 30 september 2024, det vill säga den dag då uppgifterna hämtades ur systemet. Jämfört med sista september år 2023 var antalet ej verkställda beslut cirka 50 fler. I Tabell 2 nedan redovisas uppgifterna uppdelat på verksamhetsområde och stadens planeringsområden per 30 september 2024.

Planeringsområde	Barnboende	LSS	Vuxenboende LSS/SoL	Socialpsykiatri BmSS	Socialpsykiatri Stödboende	Totalt
Innerstaden		1	11	5	11	28
Västerort		5	25	16	24	70
Västra söderort		0	15	7	4	26
Östra söderort		1	16	1	1	19
Socialförvaltningen		0	0	3	2	5
Staden totalt		7	67	32	42	148

Tabell 2. Antal ej verkställda beslut per 2024-09-30, redovisat efter verksamhetsområde och planeringsområde

Till skillnad mot socialnämndens rapport om ej verkställda beslut har Sweco tagit med samtliga beslut som kryssats i som ej verkställda i systemet. Socialförvaltningen redovisar endast de beslut som har varit ej verkställda under tre månader eller fler vilket är orsaken att socialförvaltningen redovisning i tabell 1 visar på färre beslut än Swecos siffror som redovisas i tabell 2.

Boendekategorier

Olika målgrupper har olika fysiska behov av boendet. För att skapa rimliga planeringsförutsättningar har en förenkling eller sammanslagning av olika boenden gjorts. Detta avser endast boendenas fysiska utformning och inte verksamhetens inriktning. När det blir aktuellt att ta ett boende i bruk kommer detta att hanteras av enheten bedömning och byggnation på socialförvaltningen samt berörd stadsdelsförvaltning. Denna sammanslagning är ett sätt för att enklare kunna planera byggnationen.

Vid framtagande av ovanstående behov/prognoser ska dessa i boendepånen grupperas i nedanstående sex kategorier.

¹⁶ Sweco, Prognos 2024 Bostad med särskild service samt stödboende inom socialpsykiatri

A. Gruppboestad, LSS, som är ytkrävande

Dessa boenden har stora ytkrav. Det gäller såväl hygienutrymmen, som lägenheten och de gemensamma utrymmena. Det finns också behov av förråd för hjälpmedel. Verksamheten har också ett stort personalbehov och arbetsplatser för dessa. Boendet ligger med fördel i bottenplan.

Exempel på målgrupper

- Personer med flerk Funktionsnedsättningar och stora omvårdnadsbehov.
- Förvärvat hjärnskada, personkrets 2.
- Personer med behov av geriatrisk omvårdnad.

B. Gruppboestad, LSS, som bör vara friliggande

Dessa boenden bör ha hög säkerhet med flera in- och utgångar. Möjlighet att skärma av boenden. Verksamheten har hög tillgänglighet och ett stort personalbehov.

Exempel på målgrupper

- Personer med intellektuella Funktionsnedsättningar och/eller autism med tilläggsdiagnoser inom psykiatri och/eller utagerande och utmanande beteende.

C. Gruppboestad, LSS, normal tillgänglighetsanpassning

Dessa boenden kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm eller vad som beskrivs i stadens Funktionsprogram för LSS bostäder. Inga eller små individuella anpassningar kan förekomma. Detta avser endast boendenas fysiska utformning och inte verksamhetens inriktning.

Exempel på målgrupper

- Neuropsykiatrisk Funktionsnedsättning.
- Intellektuell Funktionsnedsättning.
- Intellektuell Funktionsnedsättning och tilläggsdiagnoser inom psykiatri.
- Intellektuell Funktionsnedsättning och/eller autism och är syn och/eller hörselskadade.
- Unga med demenssjukdom, personkrets 2.

D. Serviceboestad, LSS eller SoL, normal tillgänglighetsanpassning

Detta avser enskilda lägenheter som har en gemensamhetslokal i närområdet. Boenden kräver ingen annan anpassning utöver byggnorm

och stadens funktionsprogram (behov av mindre individuella anpassningar kan finnas).

Exempel på målgrupper

- I huvudsak samma målgrupp som C. Gruppboende som inte kräver någon anpassning ovan.
- Psykiska funktionsnedsättningar.

E. Gruppboende, SoL

Dessa boenden kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm och vad som beskrivs i stadens funktionsprogram för SoL-bostäder. Noteras bör att dessa grupper kan ha en annan gruppstorlek, cirka 12 lägenheter, än boenden enligt LSS som har cirka 6 lägenheter.

Exempel på målgrupper

- Psykiska funktionsnedsättningar.
- Psykiska funktionsnedsättningar och har ett utagerande och utmanande beteende.

F. Stödboende, SoL

Dessa boenden kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm och vad som beskrivs i stadens funktionsprogram för SoL-bostäder. Lägenheterna ligger utspridda bland de vanliga lägenheterna i området och utformas likt dem.

Exempel på målgrupper

- Psykiska funktionsnedsättningar och mindre behov av stöd och service än målgrupp i kategori E. Gruppboende, SoL och kategori D, Serviceboende SoL.

Bostad med särskild service LSS för barn och unga

Barn och ungdomar boende i bostad med särskild service har inte en egen lägenhet utan ett eget rum samt tillgång till ett eget eller ett gemensamt badrum. Gemensamma utrymmen som kök och vardagsrum är avsedda för matlagning, umgänge och andra aktiviteter. Boendet är antingen integrerat i ett flerbostadshus eller beläget i friliggande byggnad. Det rymmer vanligtvis två till fyra barn och ungdomar och bör utformas och inredas för att efterlikna en hemlik miljö.

Beställaransvar för bostäder med särskild service och stödboende

I Stockholm behövs bostäder för personer med olika behov, särskilt för grupper i en utsatt ställning på bostadsmarknaden, såsom personer med funktionsnedsättning, hemlösa, våldsutsatta och barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. För att möta behovet måste särskilda bostäder inkluderas tidigt i planeringsprocessen.

Arbetet med att öka antalet bostäder med särskild service enligt LSS och SoL ska intensifieras genom fler LSS- och gruppboendebostäder, både i befintliga fastigheter och nyproduktion. Socialnämnden har ansvar för att säkerställa beställningar av grupp- och servicebostäder samt stödboenden enligt LSS och SoL.

Socialförvaltningen fick i budget 2023 uppdraget att ansvara för beställningar av bostäder med särskild service och stödboenden för socialpsykiatrins målgrupp, en uppgift den delvis övertog redan 2022. Detta bidrar till att uppfylla boendeplanens mål och öka antalet projekt för personer i behov av sådana bostäder. Socialnämnden ska säkerställa att beställaransvaret fullföljs och att utbyggnaden intensifieras. Målet för 2025 är att genom beställningar i samband med genomförandebeslut skapa 54 nya boendeplatser, jämfört med 48 under 2024. För socialnämndens beställning av bostäder för annan nämnds räkning ska gemensamt ärende upprättas som anmäls till kommunstyrelsen

Stadens funktionsprogram

Det befintliga funktionsprogrammet, daterat till mars 2024, används som vägledning för byggaktörer och bolag vid produktionen av bostäder med särskild service inom både LSS och socialpsykiatri. En uppdatering av programmet sker vartannat år, med planerad uppstart hösten 2025. Under 2025 har även ett funktionsprogram för barnboende tagits fram som vägledning inför byggnation.

Ombyggnationer

Socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna har återkommande avstämningar där pågående projekt och ombyggnationer granskas. Inför dessa förväntas stadsdelsförvaltningarna identifiera tomma eller uppsagda lokaler, såsom gamla förskolor, som kan omvandlas till bostäder med särskild service. En liknande dialog förs även med stadens bolag. Idag pågår åtta ombyggnadsprojekt

Förfrågningar om behov i nya bostadsprojekt

Alla förfrågningar om bostäder med särskild service LSS i nya bostadsprojekt skickas från exploateringskontoret till socialförvaltningen. Under 2024 har 20 förfrågningar inkommit, varav 14 bedömts möjliga. Av de 14 projekten som godkändes uppnår nio en andel om minst fem procent särskilda boenden, medan fem har en andel på en till fyra procent.

Under 2024 har socialförvaltningen tackat nej till sex projekt på grund av olämplig fastighet, område eller närhet till annan LSS-verksamhet. Andelen förfrågningar har minskat i sin helhet jämfört med föregående år till följd av exploateringsnämndens översyn av stadens projektportfölj, en trend som väntas fortsätta under 2025.

Förfrågningar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal projekt som SDF tackat ja till	24	13	25			
Antal projekt som SDF tackat nej till	43	25	23			
Antal projekt där svar saknas	10	15	23			
Antal projekt som SoN tackat ja till				23	34	14
Antal projekt som SoN tackat nej till				14	11	6
Antal projekt där svar saknas				0		
Antal projekt totalt	77	53	71	37	45	20

Tabell 3. Antal förfrågningar om nya projekt från exploateringskontoret till stadsdelsförvaltningarna (SDF) och Socialnämnden (SoN) åren 2019–2024.

Friliggande gruppboendestäder

Behovet av friliggande gruppboendestäder i Stockholms stad är stort. Enligt boendeplanen är 157 lägenheter i friliggande gruppboendestad av de 1382 befintliga lägenheter i bostad med särskild service LSS för vuxna. Inom en tioårsperiod uppskattar stadsdelsförvaltningarna att behovet ökar till 263 lägenheter i friliggande gruppboendestad.

För närvarande pågår projekt för åtta nya gruppboendestäder på friliggande tomter. Olika målgrupper har varierande behov av anpassningar i bostaden, och boendeplanen använder kategorier för att beskriva lokalernas utformning. Idag finns flest bostäder med särskild service i flerfamiljshus med normal tillgänglighetsanpassning, medan det finns färre yrkrävande bostäder med större hygienutrymmen, gemensamma ytor samt plats för hjälpmedel och personal.

Uppdrag till kommunala bolag

Initiativet att bygga gruppbestäder i friliggande hus (kategori B) kommer från socialförvaltningen utifrån aktuella behov, men exploateringskontoret kan också föreslå markanvisningar. Vanligtvis leder stadens fastighetsbolag, Micasa, dessa byggprojekt, men även andra bolag kan involveras. För att få bygglov krävs oftast en detaljplan som stödjer ändamålet.

Socialförvaltningen, i sin roll som beställare, har gett Micasa Fastigheter i uppdrag att utreda möjligheten att uppföra fristående bostäder med särskild service enligt LSS på ytterligare sju nya gruppbestäder på friliggande tomter, där vissa kräver detaljplaneändringar medan andra inte gör det. Dessa projekt är i väldigt tidigt skede. Utöver detta har socialförvaltningen gett övriga bolag i uppdrag att undersöka möjligheten att omvandla befintliga fastigheter till gruppbestäder, både i friliggande hus och flerfamiljshus.

Nyetablering och anslutning till valfrihetssystemet

Avtalsform

Staden har tillämpat lagen för valfrihetssystem för insatsen bostad med särskild service sedan år 2009 efter beslut i kommunfullmäktige samma år som lagen av valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft. För konkurrensutsättning av stadens egna verksamheter ansvarar respektive nämnd där upphandling görs enligt lagen om offentlig upphandling (LoU) i de fall nämnden inte sköter driften i egen regi. Under de 15 år som har gått sedan LOV infördes i staden har ingen ordentlig översyn av driftsform genomförts.

Fördelningen mellan avtalsform för bostad med särskild service LSS för vuxna¹⁷ var 2024 53 procent egen regi, 18 procent entreprenad, två procent privat regi LOV, 27 procent individuella avtal utanför LOV

Privata etableringar

Privata och idéburna aktörer som vill bygga och hyra ut samhällsfastigheter till staden eller privata utförare möter utmaningar i att hitta lämpliga tomter och rätt kontakter inom staden.

¹⁷ Socialtjänstrapport 2024

I Stockholms stad finns idag nio leverantörer inom privat regi i valfrihetssystemet, LOV. En leverantör med tre enheter har lämnat LOV på grund av indraget IVO tillstånd, en helt ny leverantör har tillkommit och två befintliga leverantörer har öppnat nya enheter. I dagsläget finns fem leverantörer inom bostad med särskild service LSS för vuxna, Stora Sköndal, Ersta Diakoni, OC LSS, Solom och Gemensamma krafter, vilket är en ökning med två nya leverantörer sedan förra årets boendeplan. Stora Sköndal driver tre enheter med totalt 18 platser, Ersta Diakoni driver en gruppboende med totalt sex platser, OC LSS driver en serviceboende i Bromma med 11 platser, Gemensamma krafter driver en gruppboende i Örby med sex platser och Solom driver en friliggande gruppboende Viby med sex platser.

I staden finns två privata leverantörer av stödboende SoL för vuxna, iBehandling och Rimbogården. Rimbogården har 10 platser och iBehandling driver två stödboenden, ett i Vinsta och ett i Slagsta där Stockholms stad har 46 platser. Det är en utökning, då iBehandling öppnade enheten i Vinsta under januari 2025 (Befintliga boenden räknas upp i nästa års boendeplan).

Tre leverantörer driver bostad med särskild service LSS för barn.

Solberga By driver barnboende med totalt 30 platser.

Utbildningspedagogik driver Häggviks ungdomsboende med 10 platser och Solom driver Soldatvillan, ett barnboende med fem platser. Det är en minskning med en leverantör från föregående års boendeplan.

I juni 2022 beslutade socialnämnden om förändringar i förfrågningsunderlaget bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9, LSS¹⁸ Uppdateringar har skett avseende friliggande grupp- och servicebostäder till att det geografiska området utökats från Stockholms stad till Stockholms län.

Branschråd

År 2020 startade branschrådet för utförare inom verksamhetsområdena funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Branschrådet ska fungera som en kontaktyta mellan politiken, socialförvaltningen och utförarverksamheter inom stadens valfrihetssystem (enligt lagen om valfrihet, LOV). Samverkan är viktig för att ge de bästa förutsättningarna för att möta brukarnas behov, att nyttja stadens resurser. Branschrådets fokus är frågor på en strategisk nivå. Under 2024 har rådet branschrådet diskuterat programmet för tillgänglighet och delaktighet, översynen av ersättningsystemet för bostad med särskild service och daglig verksamhet och hur socialförvaltningen

¹⁸ Dnr 2.3.3-261/2022

arbetar med nivåbedömningar. Branschrådet har träffats två gånger under 2024 och mötena leds av social- och trygghetsborgarrådet tillsammans med socialförvaltningen.

Kompensation för lokalkostnader

För 2025 kan utifrån den av kommunfullmäktige beslutade peng-ersättningen beräknas en kompensation för lokalkostnader om 149 kronor per dygn och plats för gruppboestad med särskild service för vuxna enligt LSS i privat regi. För serviceboestad enligt LSS utgår en ersättning om 46 kronor per dygn och plats för lokalkostnader. För gruppboestad respektive stödboende i privat regi inom socialpsykiatri utgår ersättning för lokalkostnader om 63 kronor respektive 46 kronor per dygn och plats.

Nettohyreskostnad

För olika biståndsbedömda boendeformer uppstår en skillnad i kostnader mellan den hyra som nämnden betalar till fastighetsägaren efter avdrag för hyresintäkter från de boende samt möjligheten att söka kompensation för så kallad omsorgsmoms. Normalt benämns denna skillnad som en *nettohyreskostnad*, *NHK*, som beräknas på årsbas per boendedygn. I årets boendeplan visar rapporteringen att medelvärdet på NHK för stadens gruppbostäder och servicebostäder är 93 kronor. Det kan jämföras med 2024 års medelvärden på 55 kronor. Variationen är stor mellan olika boenden och kvaliteten på lämnade uppgifter är skiftande vilket har resulterat i ett relativt stort bortfall